

Rugono Rwa Gatûûra

Îbuku rîa Mûrutwa

Tharaka Bible Translation Project
P.O. Box 7 Marimanti
Tharaka District, Kenya

2017

Tharaka Language as spoken in Tharaka District, Eastern
Province, Kenya

Title in English: Kande's Story, Student Book

Translated by John Nguu and Rev. Jackson Mutugi

Illustrations by MBANJI Bawe Ernest

This book was translated and produced during a workshop held
at BTL Nairobi, 29 May to 9 June, 2006

Text from **Kande's Story, Facilitator's Manual**

© 2005 SIL Africa Area

Original Kande stories and illustrations, Books 1-5

© 2004 Shellbook Publishing Systems (www.shellbook.com)

Used with permission.

Printed in 2006

Reprinted in 2017

1000 copies

Printing Funded by : Wycliffe Switzerland

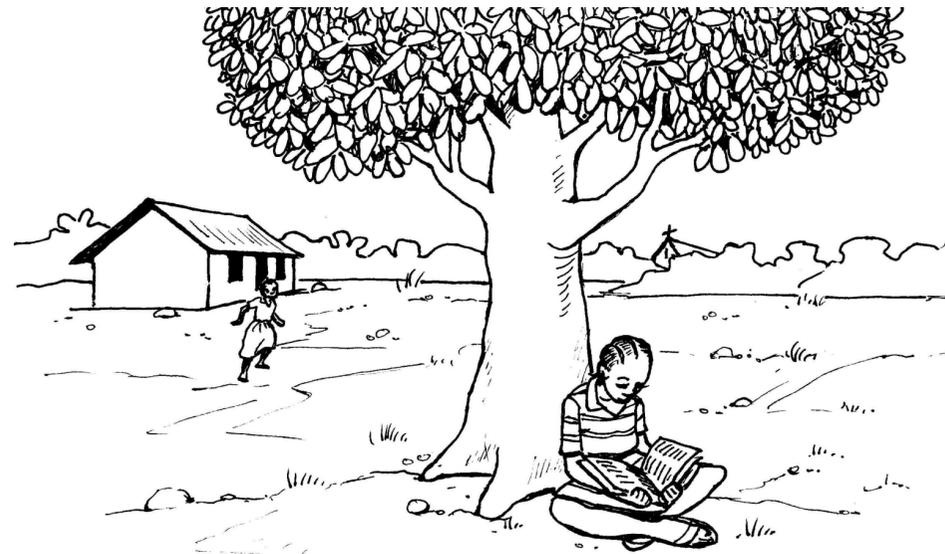

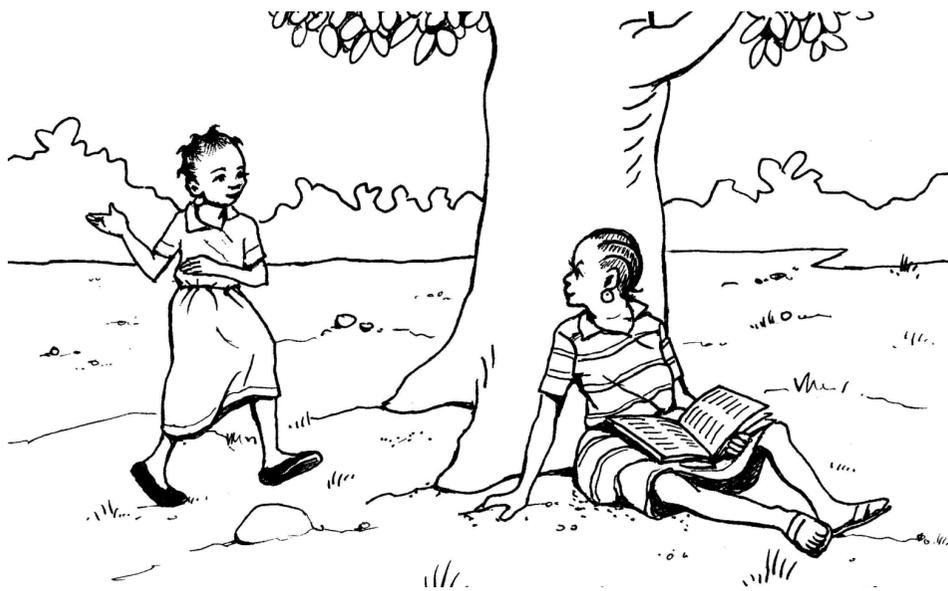
© 2015 Bible Translation and Literacy

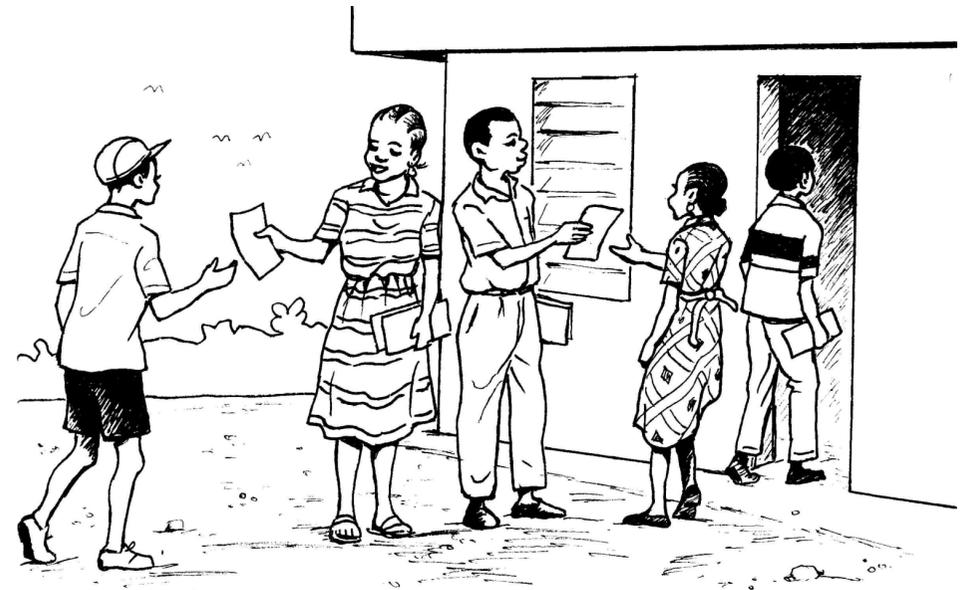
Kîthoomo kîa mbere Ciri Maama

mwekûrû. Ibaagîire na kaana. Ntugû îmwê, antû ba mûciî wao bonthe beethîrana baakara ruungu rwa mûtî ûra Gatûûra eendete mûno. Auga, “Noogo ndaakaraga aaga tûkaaria na maama.” Kayîra aarî ûmûniini mma aciari baake bagîkua. Augire, “Tookeegua antû ibariûkagua, ndaariûkia baaba na maama. Îndî mbuga bakariûka ta îîndî baakena i tiû.”

Ntugû îmwê Gatûûra n'akari nthî ruungu rwa mûtî akîthoomaga îbuku rîake. Karîîthi aaya augîitîe agîîtanaga, "Gatûûra, Gatûûra! Ndeegua eekûrû bakûrûkîite na njîra bakiugaga maama arî na ciri! Ûgu ita kuuga ata?" Gatûûra amûcookeria amwîra, "Mbuga inkûmenya bûra bakuuga." Twakinya mûciî tûkaûria maama maantû mamu. Baathi baugîitîe beenûka.

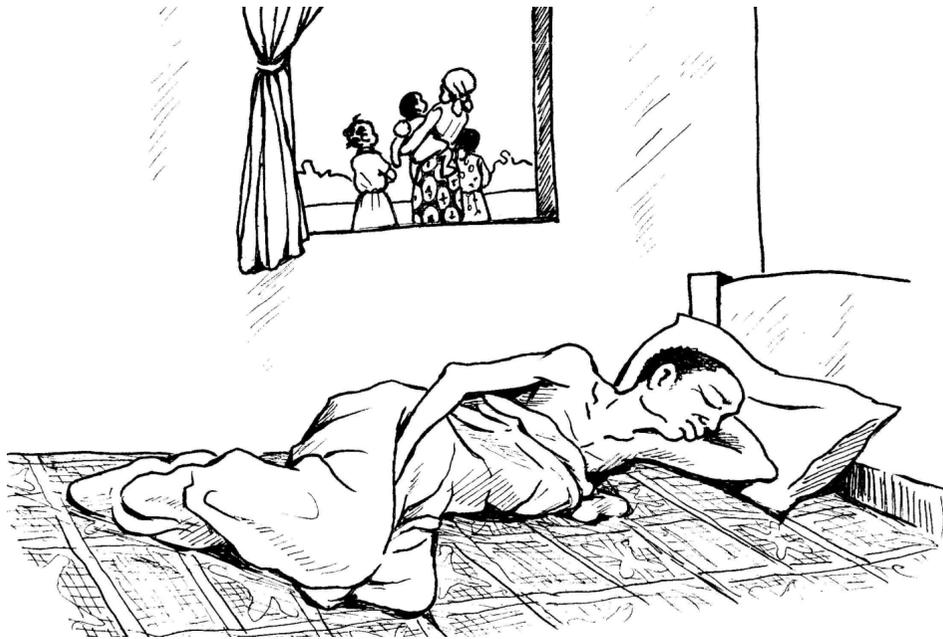
Gatûûra na Kîthînji baatethagîiria mantûûni ma kwira baarûa cia gwîta antû ceminaani na bakageria kwona arutani barî na into bionthe bia kûrutana nabio. Ibaageragia kinya kwandîkîra nthaka cia îrika rîînini ciiya ceminaani. Magiita mamwe nthaka ithûgaanagia mûntû mûrûme i kûmaramara. Kîthînji we eerire nthaka barî na Gatûûra baayiîtirie bauga bo batithenganîira kîmwîrî mwanka rîra bakaagûrana. Gatûûra na Kîthînji ibaagûranire baatuîka mûkûrû na

Tûbuku tûtu itwercaga bûra kathwa(HIV) kaûmba kûrigîrûa na bûra antû barî na ÛKIMWI baûmba kûmenyeerwa.

Gatûûra na Karîîthi baakinyire mûciî baûmîite mbaru i kûtheke. Bagûkinya, twaragina tûra tûniini Karîmi na Kayîra na karuagina geetagwa Njerû baaya beethîrana amwe. Gina abera, “Umaani aaga bûtige kûyoga, ibûgwatûra abaagu kîongo, ka amaame.” Karîîthi aûria gina ata rî, N’ata ûbaîte ûûgû maama, iimbi ûra rîre?” Gina akwigua ûgu, aataata nda amwîra, “Mwan’wakwa bira ndîite i biingî. Mûciî ûyû n’ûmûnene.”

Kayîra aarî na ûkûrû bwa mîanka îna. Akwîgua ûgu auga, “Kaanthi mbîire baaba!” Gina amûbûria bui amwîkîra rwaru mbere akinya mûrangooni wa nyomba îra îthe aamaami. Amwîra nootathi abaagu naiyî mantû mamu. Rekana n’we amaame anogoke.

Kayîra akûgirua athi, aathûûra. N’ûntû n’endeete gûceetha na îthe, na mwanka agu, atigwîtigîrûa kûmûthengeera. Îthe wa Kayîra arî na ntugû inyîingî mma wa amaami, atakûruta ngûgî. Yiaûkû, mûkûrû athirîite nwa tarûga rwa ûta. Antû ba mûciî wake bonthe ibamakîite i maantû make.

Ntugû îmwe Gatûûra n’athîire thokooni. Arî agu thokooni

cemina. Karîithi ataarî mûrutani wa mathee. Aaragia ûgu antû bagaûka na ntheko na bakamûthikîria mûno akîrutana mantû marî inya mara antû baabatîirue bamamenya îgûrû rîa ÛKIMWI. Nthûti îmwe aatuîka mûrutani wa mantû ma ÛKIMWI ntûûrani yao na antû baingî ibaathiyaga ceminani ciake.

Karîmi aanjîria kûringa mbica na gûtaûra ithoomo bira bikaarutanwa ceminaani. Aataûrire tûbuku na rwaria rwao.

Mûtongoria ûmwe wa ûrutani bûbu , n'aayire eera Gatûûra, "Itûkwenda woû na aaranyûkwe bûtetheeria kûrutana bûra ÛKIMWI bûûmba kûrigîirua. N'ûû ûûngî ûûmba kûmenya ûbatu bwa kûrigîiria ÛKIMWI nkûrûki ya biû? Na bwinthe i bwiyî kûthooma bwega. Wana kinya antû i baiyî i bûthoomete ûmma bwa maantû ma kathwa(HIV) na ma ÛKIMWI." Bonthé beetîgîiria bakeneete..

Gûtarî gûta thaa, Karîithi aanjîiria gûtetheeria kûrutana

aakomana na acoore baake abeera gina, naragîire na kaana. Kaîyî kamwe gakûrûkîrîite agu, kanjiîria kûnyûrûntana gakiugaga, "Mbiyo naawe kaana gaku karî na ÛKIMWI ta abaagu!"

Gatûûra atamenyaga bûra kaîyî gaku kaugaga. Gatûûra we aathûgaanagia îthe ataarî na ÛKIMWI "Kana nwa wîgue aarî nabu?" Acoore babu bake bamwîra, "Rekana na kaara naagwe, gatikûmenya bûra gakuuga."

Gatûûra akwînûka ûgoro aûria gina ata rî, " Ika baaba arî na ÛKIMWI?" " Ta mbîira menye twaka ndî mwana mûno." Gina

akwîgua ûgu, aûndûka aacûûba naara. Gatûûra akûraitha oona gina akîrîra. Gina amûcookeri amwîra, “Yîi arî nabu. Na ndîna kîeba mûno n’ûntû mbere mma ûramenyire mantû mama kuumania na ntheto cia antû.”

Nyuma yoogu, nthûti îmwê antû ba kanica baarûtha mûcemanio ûmûnene wa kûrutana maantû ma kûrigîria ÛKIMWI. Arutani na arutwa baumîite gûntû mwanya mwanya. Gatûûra, Karîithi, na Karîmi i baarî ûrutanini bûbu. Ibaathire barî amwe na Njerû wao. Kinya Kîthînji n’aayire ûrutanini bûbu.

Batûnenkera mûûnda wa kanica tûrîma, batûrutana bûra tûûmba wîteethia, na n'acooore beetû mantûûni maingî mûno. " N'ata tûûmba kûrûtha tûkabacookeria nkaatho n'ûntû bwa bûra batûrûthîrîte?"

Gatûûra aûria, "N'ata tûkaarûtha îîndî baaba aakua?"
N'ata rîkaathi, titûkaûra îîndî?"
Gina amwîra, "Ngai agatûteethia."

Gina akûmwîra ûgu baanjiîria kûrîranîra.

Gatûûra n'we eebûûria na nkoro, "limbi yo îragiragia antû baba baaya kûmûraitha rîra araarî ûmwayie?" Nwa pasta wenka arayaga kûraitha baaba mbere akua.

Nyuma ya kagiita gakai Gatûûra na gina baathi kuuna nkû. Gina wa Gatûûra ataûmbaga kûbeebe aatumaga ta kûûgî , na oonekaga aceng'ete akathira. Gatûûra amûgwata njara, baakara nthî baanogoka. Wabanogokeete, gina auga, “Kûrî rîo mbîgagua ntarî na inya ya kûrûtha nwata.”

Antû ba ntûûra ya ba Gatûûra bakwîrutana mantû ma ÛKIMWI

Ntugû îmwê, ta nyuma ya mwanka ûmwê ûgu, Gatûûra aaria na Kîthînji. Amwîra, “Antû ba kanica i batûteethetie mûno!

kûrîma. Kîthînji aayaga na kaana kaa akamatîite.
 Baakarithagia twana nthîgûrû tûkathekanagia bakîrîma.
 Gatûura eera Kîthînji, “ Aciari beetû bagûkua ndoonaga gûtirî
 bûngî, wana kinya tiû itûgaakua. Mantû i maûmo, îndî îndî
 tûrî na wîrîgîiro.”

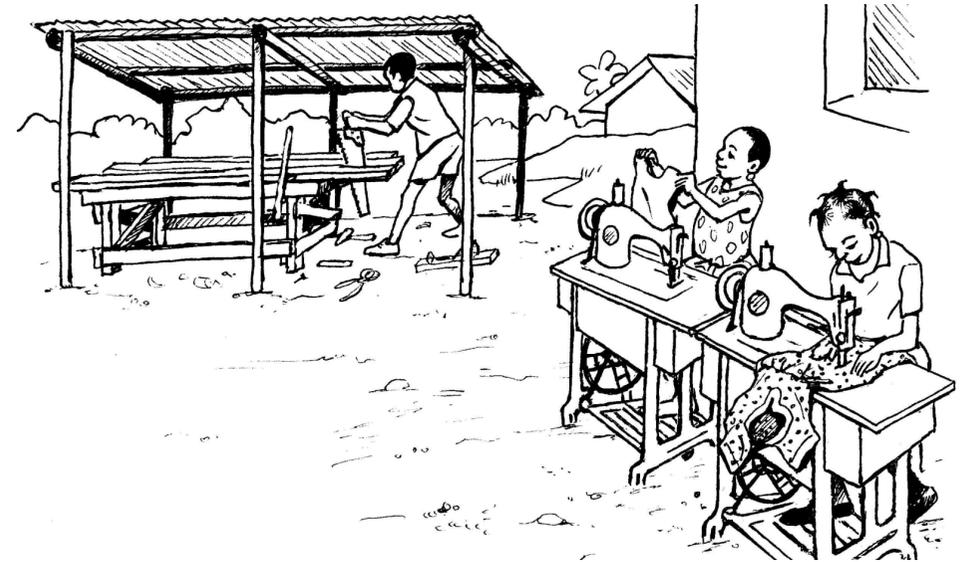
Kîthoomo kîa bitaano

Kîthoomo kîa biîri
Thîina ikuumîra îngî

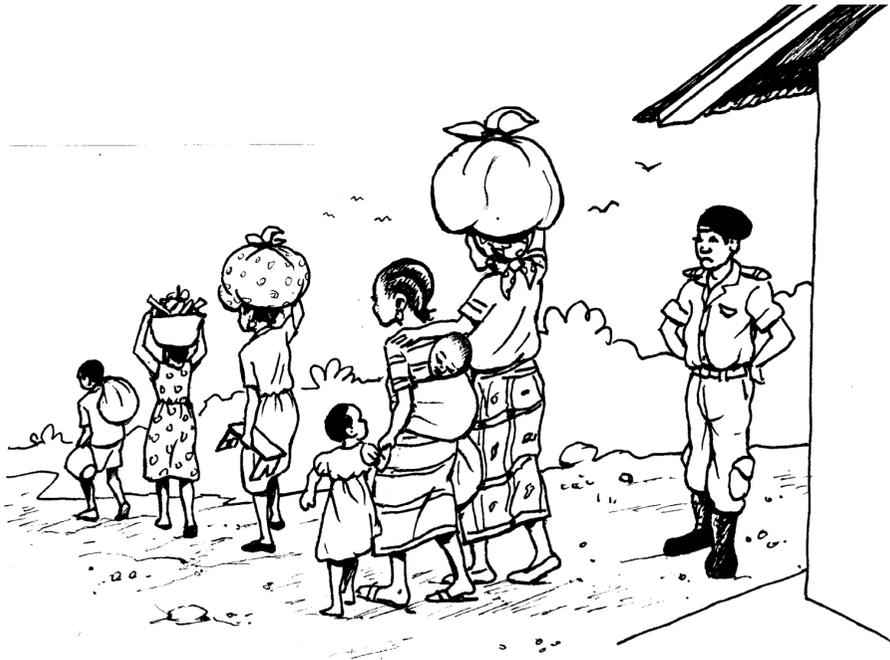

Gatûûra na gina baakara nthî ruungu rwa mûtî. Gina oonekaga atakwîgua mwîrî wake bwega, na aarî ûmûnogu mûno. Gatûûra amûgwata njara kaingoo oota kûrûngama.

Gatûûra amwe na aruuna baake tatiga Gakea ibaarutire ngûgî mûno mûndaani ûyu wa kanica. Karîithi na Karîmi ibeerutanire gûtuma na carani, na kanica ya batetheeria kûgûra carani. Njerû n'we eerutana ûbundi bwa mbaû wagu kanicaani. Gatûûra aanjîira kûthiyanagia n'aruuna baake kanicaani. Warîo boona ibwega batuîke Akîrîstû beega.

Gatûûra n'akenaga i bûra Kîthînji aayaga kûmûteetheeria

Ntugû îmwê îthe mûkûrû aatûmana kîr'we. Ntûmwa yaugaga, Kagiita gagûkinya ka baGatûûra kuuma kwao bathi cwe batagîcooka kaîrî. Gatûûra akwîgua ûgu, aagwatwa i kîeba mûno . Mwekûrû ûra wa kanica aayaga kûraitha gina rîra aarî ûmwayie, aaya aayûkia aana babu aathi nabo wake. Mwekûrû ûyu aankeene na mûûnda wa kanica. Aana babu bakûthi, îthe mûkûrû aathaamîira mûciî ûyu n'antû bake na mûûnda watuîka wake.

Îthe wa Gatûûra agîkua, aatigire mwekûrû wake arî ûmûrito na akîîgagua atarî na inya. Kwogu gwatuîka aana nwa barutire wîra nainya mûno kaingo boona bia kûrîa. Gatûûra aakaraga akîbathetagia rîra oona taka batakûruta ngûgî bwega. Gina eegua ûgu, akagondoka akamwîra, "ûbatîîrue ûmenya iniû mwene mûciî ûyû.

Rîru eekûrû baîrî kuuma kanicani yetû baaya gûtûriûngîra. Mwekûrû ûmwe aarî mûmenyeeri wa ûgima bwa mwîrî na ûra ûûngî n'we aarî mweyani wa ngono cia wîkîra antû wîru. Eekûrû babu ibaarutîre maama ngûgî îinene mûno. Baayire bakamatîite irio bia kûmûtetheeria wîkîra mwîrî inya. Kuuma agu baanjiîria kûûyaga wetû . Baaya, baamwaragîria mîgambo ya kûmwîkîra wîru mûno.

Gatûûra n'akenire akwona gina akîgwîrua na kûtheka îgiita na îgiita

Bakuuma kanicaani baaya mûciî beera mwaragina mantû ma mûûnda wa kanica. Gatûûra oona akegua arî ûmwe wa kûrutîra mûûnda wa kanica ngûgî. Atongoria ba kanica babagiitîra baantû aanene barutîra ngûgî, na bira bikauma ku biîgue birî biaao barîyage na bira bingî bakeendagia bakoona mbia cia wîteethagia nacio. Gatûûra na aana babu baao ibaarutire ngûgî mûno na n'ûntû bwogu, mûtûûrîre wao wabua nkûrûki ya bûra baatûûraga .

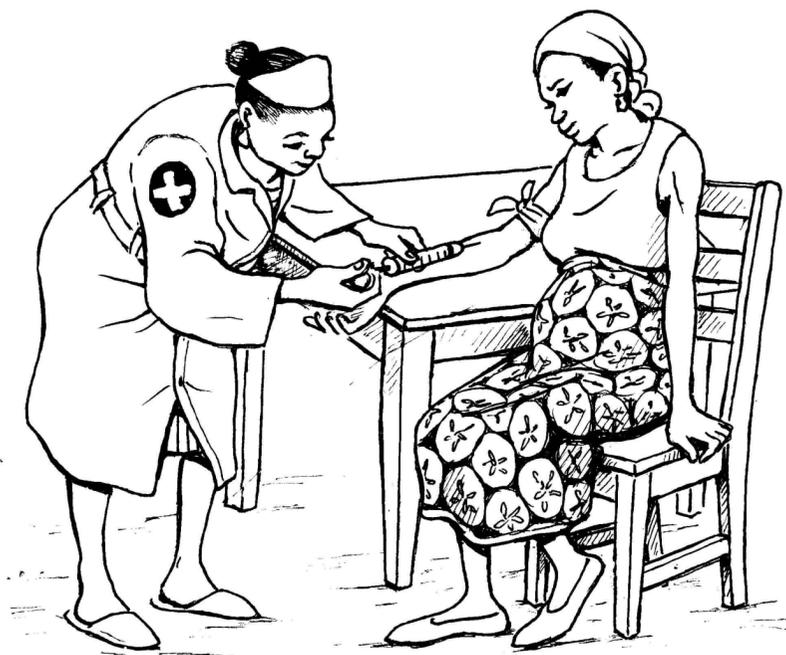
Ntugû îmwê mwaragina wa Gatûûra ûra eetagwa Karîmi aуга, “Nkaathi kanicani niû. Nwa wîgue kûrî ûntû nkeerutana noogo.”

Karîithi n’we aуга, “Wana niû nkaathi. Nwa wîgue nkoona baangî tûtume nabo ûcoore.”

Gatûûra abeera, “Wegua bûkaathi, bûthi na Kayîra na Gakea.” Niû na Njerû naati tûtigwe tûkîrutaga ngûgî.”

Gatûûra neegiirue mwekûrû ûra aamenyagîira ûgima bwa mwîrî akîaria na gina. Twaka Gatûûra eereawa i nthetho cionthe ira baaragia cionthe, îndî n’amenyire îthe aarî mûmaramari ataarî mwîtîgua. Na n’ûntû bwa ûmaramari, îthe wa Gatûûra aagwatwa i kathwa geetagwa (HIV) na aacooka aagwatwa i mûrimo wa ÛKIMWI. Na n’ûntû ataathi cibitaarî athimîrwa ûkimwi atatindanîra kûmenya bûra akeerigîiria atîkawatithie mwekûrû wake mûrimo. Mwekûrû ûyu wa ûmenyeeri ûgima bwa mwîrî, eera gina wa Gatûûra athi cibitaarî athimîrwe kathwa(HIV). N’ûntû nwa wîgue agwatithiirue i mûkûrû wake, na mwekûrû n’we nwa agwatithie kaana.

Nyuma yoogu gina wa Gatûûra n'athire cibitaarî. Agûkinya cibitaarî n'arutirwe nthakame mûkiani wa njara i mwekûrû ûyu aamenyagîra ûgima bwa mwîrî. Na ategua ûrûrû. Eeteera kîthimi kîuma na aamenya ûmma bungwa. Rûûni i rîo Gatûûra aamenyithirue ûmma bungwa i gina. Waabu, gina n'arî na kathwa (HIV). Wana kinya kaana nwa wîgue kaarî na kathwa. Gina wa Gatûûra n'amakire mûno i maantû ma kaana gaake. Nwa wîgue cibitaarî kûrî na ndawa yûmba kûrigîria kaana gatikagwatwe i mûrimo ûyu?

Ikwarî na kaîyî kamwe ga ntûûra geetagwa Kîthînji. Magiita na magiita Kîthînji n'ayaga kûbariûngîra. Aayaga akamatîite kaana kao ga kaîyî na akeera Gatûûra bathi kanicani. Gatûûra n'we akamwîra, " Gûtiûmbîka îmunthî, ndîna ngûgî înyingî mûno îtaandeka mbumagarûka."

Kande Gatûûra na twana twao baarî na ûtûûro bwa thîina ãmbîi. Aciari baake baûragirwe n'ûûKIMWI na Gatûûra aatigwa akîmenyeera twana tûtu twao. N'ûmma t'ûntû bûûthû mwana kûmenyeera bara bangî taka arî gina wao. Kwogu magiita mamwe ibaagaga biakûria bakathi na yûûra. Îndî amwe noogu Gatûûra naabatiiragîra muuru mûno na aamenyagîra kaana gaku kanini wata gina wako.

Gina wa Gatûûra anjîria gûtororeria i kwayua. Kathwa(HIV) kongereka mwanka aagwatwa n'ûûkimwi. Mwîrî wakegwawatwa i maronda. Gatûûra aûria eekûrû bara baumîite kanicaani ata rî, " Nwa ngwatwe n'ûûKIMWI n'ûntû bwa kûringithia maama?" Eekûrû babu bamwîra, "Arî, ûkemenyeera bûtikûgwata." Eekûrû babu baarutana Gatûûra bûra akamenyagîra gina na irio bira akamweyaga bia kûmûtetheeria akarakara. Na n'ûntû bwogu, Gatûûra aamenya gûtirî thîina ikamûgwata

Na n'ântû gina wa Gatûûra n'arî ûmûrito, aagea na kaana. Aarî akûthira inya cwe. Akûraitha kaana gaku aarîra. Ageeta, "Gakea." Nyuma ya ntugû i nkai, gina wa Gatûûra aakua. Na Gatûûra eeta kaana gaku, 'Gakea' Gatûûraayûkia kaana gaku aakara nako ruungu rwa mûtî agacûûba kii auga, "Mwanka agu îîndî ûrî kaana gakwa."

Kîthoomo kîa bina Gatûûra akûgîa na wîrîgîiro

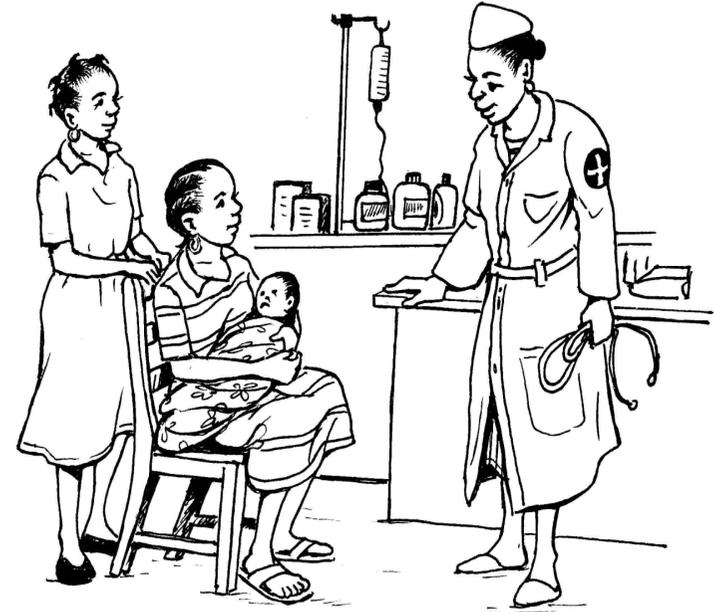
Karîithi akwîgua ûgu, aarigara mûno weegua muntû ûra
 aamwere mbangiri îra ika eendaga kûmûtega arûtha n'we
 mantû ma ûmaramari. Gûgûkarîka ûgu, Gatûûra, Karîithi na
 Karîmi baayiîtanîria bauga bakemenyeera mwanka rîra
 bakaagûrwa.

Kîthoomo kîa bithatû Maathîina makwongereka mûciî wa ba Gatûûra

Gatûûra aayûkia kaana gaku aakara nako ruungu rwa mûti agakundia îria. Gaatûûra eebîira na nkoro ûûgû, “Îndi ûtakîigua kûrî mwekûrû ûûmba gwonkia kaana gaka. Îndi aume kû na ibagûkuthûka kûgwatwa n’ûûKIMWI bakua ta maama. Antû ba kanica ibatethiirie Gatûûra na îria rîa mûtu amwe na rûûyî rûûtheru rwa kuurugagîra kaana îria rîru. Gatûûra n’akenire mûno n’ûntû kaana gaku koonekanaga gatarî na thîina mwîrîini wako.

Kaana gaku gakûthimwa, Gatûûra beerwa gatarî ûntû. Mwekûrû ûyu wa ûmenyeeri ûgima bwa mwîrî eera Gatûûra na Karîithi mantû ma bata mûno megîi twarî na twîyî twa nthuke yaao.

Mwekûrû ûyu abeera, “N’ûûntû biû bûrî twana tûkea, bwîmenyeere mûno arûme bara baûmba kûûya bakabweneeria na bia kûrîa na kûbweyaga bieywa bakîenda kûbwînyangia na njîra ya ûmaramari. ‘Bûtikeende babûtega na tuinto ta tutu. Na bûmenye ûmaramari bwaûmba gûtûma bûgîa nda kana bûgwatwa i kathwa(HIV) kana mîrimo îingî îra yumanagia na ûmaramari”

Ntugû îmwê rûkîrî Gatûûra na Karîîthi ibaakamatire kaana gaku kaa bakaira kîrînîki. Bagûkinya thokooni, Karîîthi oona muntû ûra aamwere mbangiri ya njara. Akûmwona, eera Gatûûra, “Muntû ûûra n’we aampere mbangiri îno. Nwa wîgue aûmba gûtûteethia tûkoonaga bia kûrîa?”

Mûruagina wa Gatûûra Njerû aaya amwîra, “Inkwenda gûta cukuru ta bûra woû na Karîîthi bwarûthire.” Gatûûra amwîra, “Arî, amba ûthirie cukuru.” “Na kaingo ûûmba gûtûteethia wana tiû. Rîru Karîîthi nwa acooke cukuru. Na wîmenyeere mûno rîra ûrî cukuru ûtigatume ûcoore na twana tûra twendaga mantû ma ûmaramari. Nwa ûgwatithue ÛKIMWI i twarî ta tutu. Kana ûkagwatwa i mîrimo îîngî îra îthiyanagia na ûmaramari. Na kaîrî ûmenyeere ûtikamuntagwe na cindano cia ndawa ira itogoonagia. N’iinthûûku mûno nwa itûme ûgwatwa i kathwa (HIV) wegua imuntîite ûûngî ûrî nako. Na kaîrî ndawa ta inu n’iinthûûku mûno. Njerû akwîrwa maantû mamu auga akathooma mûno. Na auga atikooro amaramara na aarî kana amuntagwa cindano ndawa ntogoona kana îmuntîite muntû ûûngî.

Ntugû îmwê, îthe mûkûrû aaya kûbariûngîra. Mûkûrû ûyu

eera Gatûûra,”Kûringana nawithîre bwetû,kîthaka gîkî ãndî i gîakwa n’ûntû abaagu narakuire.”

Gatûûra amûûria, “ Aabu ikû tûkaathi.”

Îthe mûkûrû amwîra, “ nwabu ti bwega ãndî gûtirî bu tûkaarûtha!” Na kagiita gatarî aaraaya nkeenda nyomba ãno. “Na ãndî ûûgû ndîenda tûgaana irio bira bûrakethire biganeene.

Ntugû ãnu ûtugû Karîmi aûria Gatûûra ata rî, “Ika tûkathaama aaga?”

Gatûûra amwîra “Arî, baaba mûkûrû augire nwa tûkarakare aaga kagiitaani gaka. ãndî augire nwatûgaanire n’we irio bira tûrakethire biganeene.”

Karîmi aûria, “Aabu twamûgaîra rî, tûkeegua tûrî na irio bia gûtûgana!” “Kwogu nwatûrûthire bûngî bwa gûtûteethia ûtûrooni bwetû.”